

Planeringsstrategi för översiktsplaneringen i Haninge kommun

2Dokumenttyp	Dokumentnamn Planeringsstrategi för översiktsplaneringen i Haninge kommun	Beslutat datum 2023-10-23	Gäller från datum 2023-10-23
Beslutat av Kommunfullmäktige	Ansvarig förvaltning och avdelning KSF, Samhällsplanering och ledning	Diarienummer KS-2023-00163	
Ämnesord Översiktsplan, Stadsutvecklingsplan, RUFs, Aktualitetsprövning, Kontinuerlig översiktsplanering, Plan- och bygglagen 3 kap		Ersätter tidigare beslut	
Dokumentinformation Planeringsstrategin har framtagits på uppdrag av kommunfullmäktige som en del i kommunens kontinuerliga översiktsplanering. Sedan 2020-04-10 har det införts ett nytt lagkrav i Plan- och bygglagen 3 kap. 23 § om att KF ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val.			

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Läsanvisning.....	5
Bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Metod.....	6
Haninges översiktsplan.....	6
Kontinuerlig översiktsplanering.....	6
Upprätta/ändra översiktsplan.....	7
Genomföra översiktsplan.....	7
Följa upp översiktsplan.....	7
Ta fram planeringsstrategi.....	7
Ändrade planeringsförutsättningar.....	8
Revidering av den regionala utvecklingsplanen (RUFS).....	8
Miljökvalitetsnormer för vatten.....	9
Buller.....	9
Nya havsplaner.....	9
Stombuss J.....	9
Ornöfärjan.....	9
Riktlinjer för bostadsförsörjningen.....	10
Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 3 §.....	10
Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 4 § andra stycket 1 och 2.....	10
Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 5 §.....	10
Samhällsutvecklingen.....	11
Översiktsplanens aktualitet.....	11
Fortsatt arbete med översiktsplaneringen.....	12
Förvaltningens rekommendationer.....	12

Planeringsstrategi för översiktsplaneringen i Haninge kommun

Sammanfattning

Översiktsplanen är i huvudsak aktuell och fungerar vägledande. Det finns vissa förändringar som skulle kunna göras för att underlätta för efterföljande genomförande av planen. Det finns även vissa delar som väntas bli inaktuella inom kort. Planens beskrivningar av kommunens ambitioner är i stora drag i linje med den rådande politiska uppfattningen. Översiktsplanen bedöms bli inaktuell någon gång under nästkommande mandatperiod år 2026–2030. Av detta följer rekommendationen att, medan översiktsplanen fortfarande är aktuell och fungerar vägledande, snarast påbörja arbetet med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan, med inriktning att KF antar ny översiktsplan under innevarande mandatperiod.

Den här planeringsstrategin är giltigt tills en ny planeringsstrategi för översiktsplaneringen tas fram, som längst 24 månader efter nästa ordinarie val, det vill säga till september år 2028.

Läsanvisning

Inledningsvis beskrivs bakgrund och syfte samt hur planeringsstrategin har tagits fram. Därefter ges en beskrivning av Haninges gällande översiktsplan och den kontinuerliga översiktsplaneprocessen. Slutligen redogörs för ändrade planeringsförutsättningar som kan påverka översiktsplanens aktualitet samt det fortsatta arbete med översiktsplaneringen under åren 2023–2028(som längst)

Bakgrund

Som en del av den kontinuerliga översiktsplaneringen har det införts ett nytt lagkrav i plan- och bygglagen (PBL) om att kommunfullmäktige ska anta en så kallad planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val¹. Det lagkravet tillämpas nu för första gången.

Genom planeringsstrategin blir översiktsplanen regelbundet föremål för politisk helhetsbedömning och det blir klarlagt om planen fortfarande ger uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen.

Syfte

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell.

Det görs genom att beskriva vilka ändrade planeringsförutsättningar som har betydelse för översiktsplanens aktualitet och i vilken utsträckning som översiktsplanen är aktuell i

¹ Plan- och bygglagen (2010:900)

förhållande till lagkrav i plan- och bygglagen (PBL). Fokus i planeringsstrategin ligger emellertid på att beskriva kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.

Den här planeringsstrategin är giltigt tills en ny planeringsstrategi för översiktsplaneringen tas fram, som längst 24 månader efter nästa ordinarie val, det vill säga till september år 2028.

Metod

Underlag för ändrade planeringsförutsättningar har i enlighet med plan- och bygglagen erhållits från Länsstyrelsen. Därutöver har resultat från uppföljningarna av kommunens översiktsplanering används som underlag. Dessa inkluderar såväl GIS-studier, enkätundersökningar, indikatorer för utvecklingen och nya kommunala beslut som kan påverka översiktsplaneringen. Under 2022 och 2023 har två workshops genomförts. Den första genomfördes med en bred grupp av tjänstemän från samtliga förvaltningar, Haninge bostäder och Tornberget. Vid det tillfället genomfördes en SWOT-analys av översiktsplanedokumentet som resulterade i ett antal temaområden inom översiktsplaneringen där deltagarna såg ett behov av en förändring. Den andra genomfördes med en mindre grupp avdelningschefer, enhetschefer och strategiska nyckelpersoner från kommunstyrelseförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen. Deltagarna arbetade vidare med temaområdena från den första workshoppen och prioriterade dessa utifrån hur viktiga och bråttom de bedöms vara att hantera under kommande år.

Haninges översiktsplan

Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska spegla den rådande politiska uppfattningen. Den ska redovisa hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras².

Haninges nuvarande översiktsplan har ett bredare innehåll än vad som är lagstadgat. Under framtagandet bedömdes planförslaget utifrån lagstadgade miljömässiga konsekvenser men även utifrån fysiska och sociala konsekvenser.

Haninges översiktsplan består av två dokument:

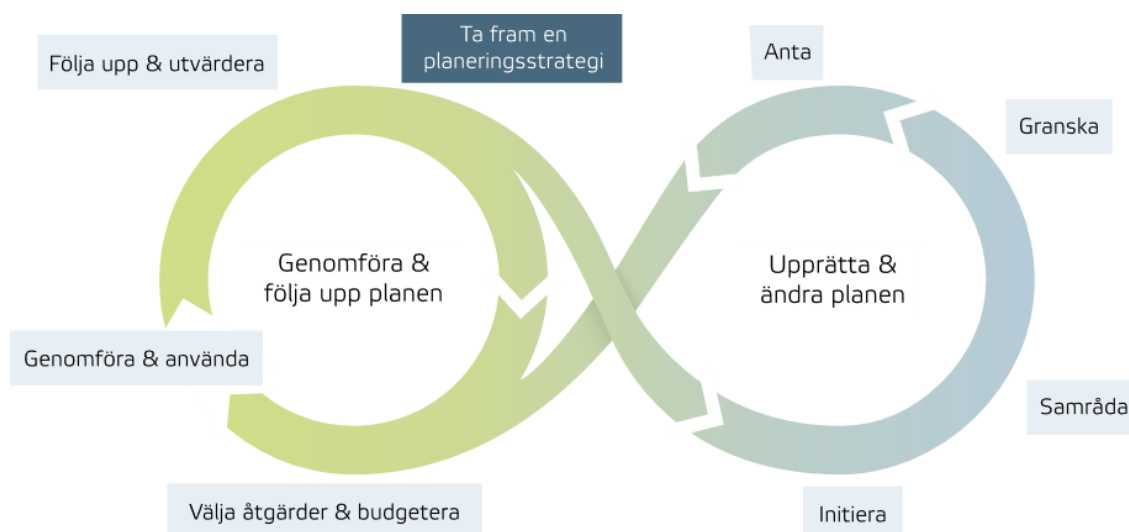
-*Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050 (ÖP 2030)*, antogs av KF 2016 och omfattar hela kommunens geografi. Planen kallas även ÖP 2030.

-*Stadsutvecklingsplan för Haninge stad (STUP)*, antogs av KF 2018 och utgör en så kallad ändring (fördjupning) för det geografiska område som utgörs av den regionala stadskärnan (Vega, Handen och västra Brandbergen). Planen kallas även STUP.

Kontinuerlig översiktsplanering

Översiktsplaneringen i Haninge bedrivs kontinuerligt och i figuren nedan illustreras hur det görs utifrån de fyra processerna; Upprätta/ändra översiktsplan; Genomföra översiktsplan; Följa upp översiktsplan; Ta fram planeringsstrategi. Nedan förklaras mer i detalj hur dessa processer tillämpas i Haninge.

² Plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap. 3 §

Figur 1: Kontinuerlig översiktsplanering. Källa: Boverket

Upprätta/ändra översiktsplan

När kommunfullmäktige beslutar att översiktsplanen är i behov av revidering kan det göras på tre sätt:

1. Genom att revidera hela planen vilket även kallas att upprätta ny översiktsplan (ÖP).
2. Genom en ändring av ett geografisk avgränsat område, även kallad fördjupning av översiktsplanen (FÖP).
3. Genom en ändring av ett allmänt intresse för hela kommunens yta, även kallad tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP).

Genomföra översiktsplan

Översiktsplanen genomförs främst genom tillämpning i detaljplanering och bygglovshandläggning, men även i andra interna och externa ärenden och uppdrag kopplade till en förändrad mark- eller vattenanvändning.

Följa upp översiktsplan

Översiktsplanen följs årligen upp av kommunstyrelsen. Uppföljningen sker genom GIS-studie av hur nya detaljplaner, planbesked och bygglov för byggnader utanför detaljplanelagt område följer översiktsplanen. Den redogör även för nya kommunala beslut som kan påverka översiktsplaneringen och följer ett antal indikatorer om exempelvis tillskott av invånare, bostäder och arbetsplatser. Som ett komplement görs även en enkätundersökning riktad till nyckelpersoner inom kommunens förvaltningar och bolag.

Ta fram planeringsstrategi

En förändring i plan- och bygglagen (PBL) 3 kap. 23 § från 2020-04-01 innebär att alla kommuner ska ta fram en planeringsstrategi för sin översiktsplanering. Det nya lagkravet tillämpas nu för första gången sedan införandet.

En planeringsstrategi för översiktsplaneringen ska enligt PBL, antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter ordinarie val. I planeringsstrategin ska det framgå om kommunen

anser att översiktsplanen fortfarande är aktuell och vilka planeringsaktiviteter som kommunen avser att fokusera på inom översiktsplaneringen fram till nästa planeringsstrategi antas.

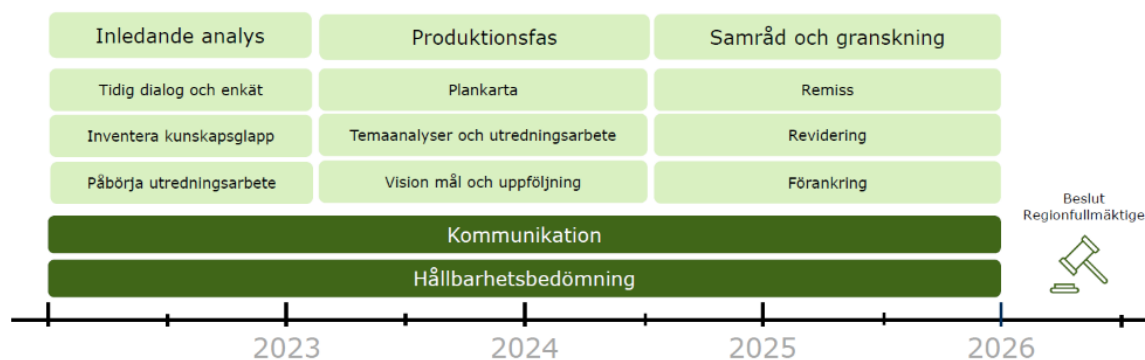
Ändrade planeringsförutsättningar

Nedan redogörs för vilka ändrade planeringsförutsättningar som bedöms påverka översiktsplanens aktualitet och på vilket sätt. Underlag till ändrade planeringsförutsättningar har hämtats från Länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin, kommunens egna uppföljningar av översiktsplanen samt från kommunens internt genomförda workshops under år 2022 och 2023, se avsnittet om Metod för mer information.

Revidering av den regionala utvecklingsplanen (RUF5)

Tillväxt- och regionplanenämnden har under 2022 påbörjat arbetet med att revidera och uppdatera den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF5).

I figurerna nedan visas tidplanen och ingående moment:

I arbetet med att revidera RUF5 inbjuds och förväntas kommuner och andra regionala aktörer att aktivt delta, då en bred förankring är en grundläggande förutsättning för planens genomförande. Kopplingen till kommunernas översiktsplaner och andra strategiska styrdokument är central i samverkan mot gemensamma mål.

Produktionsfasen kommer pågå under 2023 och en bit in på 2024 då samråd av RUF5 är inplanerad. I denna fas kommer ett flertal planeringsunderlag tas fram och analyseras tillsammans med kommunen. Flera av dessa underlag bedöms även kunna utgöra bra

underlag i kommunens revideringar av översiktsplanen. I förankringsprocessen som pågår under hela perioden för RUFs framtagande, perioden 2022–2026, så kommer kommunen att behöva ta ställning till nya planeringsmål och inriktningar som föreslås i både den mer informella produktionsfasen likväl som i samrådsyttrande. Här bedöms även att det kommer krävas ett Södertörns gemensamt arbete för att den nya RUFs ska få ett för Södertörn och Haninge ändamålsenligt innehåll. Den största påverkansmöjligheten är i början av perioden och fram till våren 2025 då utställningsremissen skickas ut.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljöbalkens 5 kap. 4 § som berör hantering av miljökvalitetsnormer för vatten skärptes år 2019. En så kallad rimlighetsavvägning togs bort. Det medför att miljökvalitetsnormerna alltid måste följas. Det förstärker behovet av att hantera dessa frågor i översiktsplaneringen.

Nuvarande översiktsplan är inte tydlig med hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas.

Buller

2017 beslutade regeringen om en ändring i förordningen (2015:216) gällande nya riktvärden för trafikbuller och Länsstyrelsen i Stockholms län tog fram nya riktlinjer.

Nuvarande översiktsplan hanterar inte bullerfrågan men bör på sikt göra det i och med att kommunen närmar sig 100 000 invånare. Då uppstår krav på att ta fram åtgärdsprogram vart femte år. En bullerkartläggning finns att utgå ifrån.

Nya havsplaner

Sverige har fått sina första havsplaner som har ett delvis överlappande område med kustkommunernas översiktsplaner.

Nuvarande översiktsplan har få ställningstaganden avseende havsområdet. I en ny översiktsplan finns därför möjligheten att tillföra eventuella ambitioner och ställningstagande för Haninges havsområde, exempelvis gällande vattenbruk, havsbaserad energiproduktion, el- och kommunikationskablar.

Stombuss J

Kommunstyrelsen har på sitt möte 2020-01-27 § 17 ställt sig bakom en dragning av ”stombuss J” på Nynäsvägen genom stadskärnan.

Nuvarande översiktsplan innehåller flera alternativa dragningar för en framtida stombuss eller spårväg. Eftersom kommunen har ställt sig bakom en framtida dragning av stombuss på Nynäsvägen kan eventuellt något eller samtliga spårvägsalternativ vara inaktuella.

Ornöfärjan

I samband med ett remissvar till Trafikverket har kommunstyrelsen på sitt möte 2021-02-22 § 31 ställt sig bakom en omvandling av Ornöfärjan från privat till allmän/statlig färja. En allmän/statlig färja får följdkonsekvenser som kan innebära att det är lämpligt med vissa justeringar av ställningstaganden i översiktsplanen kring replipunkten och mark- och vattenanvändningen på Dalarö och Ornö.

Riktlinjer för bostadsförsörjningen

I lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar framgår att kommunfullmäktige ska anta riktlinjer för bostadsförsörjningen under varje mandatperiod. Kommunfullmäktige har på sitt möte 2022-06-27 § 110 antagit det nya styrdokumentet ”Riktlinjer för bostadsförsörjning i Haninge kommun”.

Bostadsriktlinjerna ska därför inte redovisas i ÖP 2030 längre.

Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 3 §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta. Det framgår i både ÖP 2030 och STUP.

Av översiktsplanen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Det framgår men är något otydligt vilka delar som handlar om användning, utveckling eller bevarande.

Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 4 § andra stycket 1 och 2

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. Riksintressen ska tillgodoses.

Översiktsplanen redovisar riksintressen. Bebyggelse föreslås oftast inte inom riksintressen. Där det föreslås kan översiktsplanen bli tydligare med hur riksintressena ska säkerställas.

2. Gällande miljö kvalitetsnormer ska följas.

Det är otydligt i översiktsplanen och hanteras främst genom kommunens lokala åtgärdsplaner för respektive vattenförekomst.

Lagkrav i plan- och bygglagen 3 kap, 5 §

Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Det framgår av markanvändningskartor och utbyggnadsstrategier.

2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Det har tillkommit nya planeringsförutsättningar som bör föras in i översiktsplanen.

3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Det är ej aktuellt i Haninge kommun.

4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra.

Det är ett nytt lagkrav sedan Haninges översiktsplan togs fram och det krävs därför inte en förändring i den nuvarande översiktsplanen. Vissa risker redovisas i nuvarande översiktsplan men det saknas tydlighet i hur riskerna kan minska eller upphöra.

5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen.

Det här är ett nytt lagkrav sedan översiktsplanen togs fram och det krävs därför inte en förändring i vår nuvarande översiktsplan. ÖP 2030 och STUP tog hänsyn till RUFSS 2010 och utkastet på RUFSS 2050 som sedan antogs 2018.

6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Det redovisas i översiktsplanen under ”Omvärldsrelationer”, ”Haninge i regionen” och ”Mellankommunala intressen”. Det kan finnas nya mellankommunala intressen. Bör utredas vidare med grannkommunerna.

Samhällsutvecklingen

Utöver ovan nämnda ändrade planeringsförutsättningar finns även en generell samhällsutveckling som behöver beaktas i översiktsplaneringen. Haninge kommun genomför en löpande trend- och omvärldsbevakning som i januari 2021 resulterade i en koncernövergripande rapport som bland annat pekar ut några särskilda trender och strategiska osäkerheter för Haninge kommun. Nedan beskrivs vilka som bedöms kunna påverka översiktsplaneringen.

Digitaliseringen och den teknologiska utvecklingen ställer högre krav på översiktsplaneringen och det finns nu ett krav på att översiktsplaner som tas fram efter år 2027 ska vara digitala.

Det finns ett ökat fokus på hållbarhet i och med att den gröna omställningen har tagit fart och en stigande lokal påverkan från klimatförändringar. Det här kan komma att påverka kommunens infrastruktur och således vad kommunen bör ta höjd för i sin översiktsplan.

Det finns en ökad efterfrågan på nya livsmiljöer som ger goda framtidsutsikter, möjlighet till bostadskarriär, färre bilar och som främjar känslan av trygghet samt människors hälsa och välmående. I och med att fler tjänster erbjuds digitalt minskar platsberoendet och människor kan bo där de önskar och där de får högst livskvalitet.

Trenden går även mot en hög befolkningstillväxt och det syns inte minst i Haninge kommun vars invånarantal ökat i en snabbare takt än vad som förutsågs i nuvarande översiktsplan. I Haninge är det fler föds än dör och fler som flyttar in än ut. Kommunen har även en relativt ung befolkning med ett stort antal i barnafödande ålder som också väntas bidra till en fortsatt hög befolkningsutveckling.

Översiktsplanens aktualitet

Haninges gällande översiktsplan (ÖP 2030 och STUP) bedöms i huvudsak vara aktuell. Den ger såväl strategisk som konkret vägledning för kommunens bevarande, användning och utveckling av mark- och vattenområden.

Föregående avsnitt om ändrade planeringsförutsättningar visar dock att det finns några delar av översiktsplanen som är inaktuella och även ett antal önskemål inom kommunens organisation på förändring av vissa delar av översiktsplanen.

Trender och strategiska osäkerheter i samhällsutvecklingen pekar även mot att vi kommer att se ett större fokus på en hållbar, digital och flexibel utveckling av våra livsmiljöer. Det kan

även väntas påverka vilka mark- och vattenanvändning som är lämpligt. I Haninge ser vi även en fortsatt hög befolkningstillväxt i Haninge.

Nuvarande översiktsplan har även 2030 som målår och tillsammans med ovan givna anledningar bedöms översiktsplanen (ÖP 2030 och STUP) bli inaktuell någon gång under nästkommande mandatperiod (åren 2026–2030).

Fortsatt arbete med översiktsplaneringen

Haninges nuvarande översiktsplanedokument (ÖP 2030 och STUP) är antagna av KF 2016 respektive 2018. En historisk tillbakablick visar att översiktsplaner vanligtvis fungerar vägledande och är aktuella i drygt 10 år efter antagandet. Det är också ändamålsenligt att översiktsplaner har en stabilitet över tid, konjunkturer och flera mandatperioder för att tjänstemän, politiker och externa aktörer ska hinna med att genomföra planens intentioner samt att ge en långsiktig förutsägbarhet. Det bedöms därför lämpligt att en ny kommunövergripande översiktsplan finns antagen åren 2026 – 2028, då nuvarande översiktsplan kommer att vara ca. 10 år gammal. Förvaltningen har identifierat ett antal ämnesområden som är angelägna att arbeta vidare med i ett kommande översiktsplanearbete. Det handlar om framtida ambitioner för bebyggelseutvecklingen, behovet av verksamhetsmark, ett långsiktigt hållbart trafiksystem, en tydligare vägledning för hantering av dagvatten och översvämning samt en fortsatt robust vatten- och avloppshantering. Utöver dessa ämnen finns även ett behov av att effektivisera användningen av översiktsplanen genom att göra den digital enligt Boverkets översiktsplanemodell.

Haninge är mitt i en omfattande utmaning med att förtäta i befintliga bebyggelsemiljöer, framför allt i den regionala stadskärnan. Det uppstår därmed en rad kommunala kostnader för att säkra viktiga samhällsfunktioner och infrastruktur. Det finns därför ett behov inom organisationen att tydliggöra en etappindelning av utvecklingen i riktning mot översiktsplanens målbild.

Det bedöms lämpligt att ta fram en långsiktig finansiell kalkyl utifrån översiktsplanens ambitioner. I de områden där kommunen vill att den största bebyggelseutvecklingen ska ske är det rimligt att ta fram mer detaljerad vägledning i översiktsplanen för hur mark- och vattenanvändningen ska utvecklas. Det kan antingen göras i separata ändringar för dessa geografiska områden eller i en ny kommunövergripande översiktsplan.

Förvaltningens rekommendationer

Arbete med att upprätta en ny kommunövergripande översiktsplan föreslås påbörjas snarast med inriktning mot ett färdigställande under innevarande mandatperiod.

Revideringsprocessen har därigenom god möjlighet att följa Region Stockholms revideringsprocess av den regionala utvecklingsplanen (RUFs). På så sätt finns goda möjligheter att få en hög kvalitet på den nya översiktsplanen genom en förankring i den nya regionala utvecklingsplanen. Det medför även en effektiv användning av kommunens resurser genom att samordna båda processerna.

POSTADDRESS 136 81 Haninge **BESÖKSADDRESS** Rudsjöterrassen 2
TELEFON 08-606 70 00 **E-POST** haningekommun@haninge.se

